Ucapan Pembukaan oleh Gabenor pada Perasmian Program Pendidikan Pengguna bagi Sektor Insurans dan Takaful di Hotel Shangri-La pada 29 Ogos 2003

Ucapan oleh
Tan Sri Dato' Sri Dr. Zeti Akhtar Aziz
Gabenor, Bank Negara Malaysia

Landskap ekonomi dan kewangan Malaysia telah mengalami peralihan yang nyata. Dalam proses tersebut, ekonomi telah menjadi lebih pelbagai dengan sumber-sumber pertumbuhan yang baru. Selaras dengan perubahan ini, kita dapat melihat pemodenan berlaku dalam sektor kewangan yang turut menjadi semakin pelbagai demi memenuhi keperluan baru dalam ekonomi. Terdapat juga kemunculan saluran pengagihan yang baru dan pemusatan saluran pengagihan dalam sektor kewangan. Sektor kewangan juga telah banyak meraih kemajuan teknologi yang telah merubah tata cara pengendalian perniagaan kewangan dengan ketara. Hasil kemajuan pasaran yang terus mempelbagaikan produk dan perkhidmatan kewangan, pengguna kini berhadapan dengan pilihan yang semakin kompleks dalam mengurus kewangan peribadi dan pendedahan risiko. Dalam landskap kewangan yang semakin kompleks ini, keupayaan pengguna memperoleh maklumat menjadi semakin penting. Oleh itu, pendidikan kewangan juga menjadi semakin penting bagi pengguna di Malaysia, justeru ia menjadi keutamaan bagi Bank Negara Malaysia.

Oleh itu, saya dengan sukacitanya melancarkan Program Pendidikan Pengguna bagi industri insurans dan takaful pada hari ini. Ini merupakan langkah penting dalam evolusi pembangunan yang berterusan sistem kewangan kita. Bahkan, ini juga merupakan sebahagian daripada usaha menyeluruh untuk mempromosi integriti pasaran dan perlindungan pengguna bagi keseluruhan aktiviti perbankan, insurans dan takaful. Supaya pengguna menyedari sepenuhnya faedah yang diperolehi daripada peningkatan peluang-peluang yang tersedia dalam persekitaran kewangan yang sentiasa berubah, pengguna perlu bersedia mengurus aset kewangan mereka secara aktif dan pada masa yang sama, melindungi masa depan kewangan mereka.

Maklum balas orang ramai terhadap pelancaran Program Pendidikan Pengguna bagi sektor perbankan yang dilancar pada awal tahun ini adalah begitu memberangsangkan. Sehingga kini, lebih daripada dua juta pelawat telah melayari laman web "BankingInfo" dan lebih daripada 360,000 buku kecil telah diedarkan kepada pengguna. Pelancaran Program Pendidikan Pengguna bagi industri insurans dan takaful pada hari ini adalah menjadi sebahagian daripada usaha berterusan untuk meningkatkan kemampuan pengguna dalam memahami dan membuat perbandingan yang bermakna ke atas produk kewangan yang berbeza-beza dan membuat keputusan berdasarkan maklumat yang jelas mengenai perancangan kewangan.

Dalam merumus strategi pendidikan pengguna, ciri-ciri penting mengenai industri insurans telah diambil kira bagi memenuhi keperluan maklumat pengguna insurans. Kontrak insurans pada dasarnya dibuat berlandaskan pendedahan maklumat oleh bakal pemegang polisi mengenai risiko-risiko yang akan diinsuranskan. Pendedahan berkenaan akan menentukan sama ada penanggung insurans bersetuju untuk menerima risiko tersebut serta harga yang ditawarkan bagi penerimaan risiko berkenaan. Bagi membolehkan tuntutan dibuat ke atas penanggung insurans, ia bergantung kepada pendedahan maklumat yang tepat dan sempurna. Proses pengunderaitan dan penilaian tuntutan ini membezakan insurans dengan produk kewangan yang lain. Terdapat juga lebih banyak pengantara dalam industri insurans berbanding dengan industri perkhidmatan kewangan yang lain. Pengantara industri insurans meliputi ejen insurans, broker insurans dan penasihat dalam proses pengagihan, dan pelaras kerugian, organisasi pengurusan kesihatan, peguam dan bengkel membaiki kenderaan dalam proses tuntutan.

Ciri-ciri insurans yang unik memberi implikasi yang penting ke atas pendedahan dan liabiliti yang secara langsung memberi kesan kepada orang ramai yang diinsuranskan. Implikasinya menjadi lebih ketara apabila tekanan persaingan mempergiatkan pengenalan produk baru yang memerlukan pemahaman yang lebih baik kepada kebanyakan pengguna mengenai produk tersebut. Dengan itu, matlamat khusus bagi Program Pendidikan Pengguna bagi sektor insurans dan takaful adalah:-

- Untuk menggalakkan orang ramai memahami maklumat-maklumat penting semasa membeli produk dan perkhidmatan insurans dan takaful;
- Untuk mendedahkan orang ramai dengan proses pengunderaitan dan tuntutan; dan
- Untuk mewujudkan kesedaran mengenai amalan pasaran yang beretika supaya pengguna menjadi lebih arif dan bijak dalam membuat keputusan.

Program Pendidikan Pengguna berhasrat untuk memberikan maklumat-maklumat yang relevan kepada pengguna mengenai produk insurans, kos yang ditanggung dan faedah yang diperolehinya, proses dan dokumentasi yang terlibat dalam kitaran insurans, dan yang lebih penting, hak-hak dan tanggung jawab pelbagai pihak yang terlibat dalam kontrak insurans. Ini juga bagi meningkatkan kesedaran yang lebih luas di kalangan pengguna mengenai cara dan saluran untuk menyelesaikan pertikaian atau rasa tidak puas hati dengan mana-mana produk dan perkhidmatan insurans.

Program Pendidikan Pengguna bagi sektor insurans ini akan berterusan selama 10 tahun dan akan diadakan dalam beberapa tahap dengan pendekatan secara berperingkat-peringkat bagi mendekati pelbagai kumpulan sasaran. Seperti Program Pendidikan Pengguna untuk sektor perbankan, Program Pendidikan insurans telah diberikan nama singkatan atau akronim "InfoInsurans"('InsuranceInfo' dalam Bahasa Inggeris). Suatu masa nanti, akronim dan program ini dijangka akan dikenali orang ramai.

Pada tahun pertama, Program Pendidikan Pengguna akan menumpukan kepada penyebaran maklumat yang meluas dalam 12 bidang utama yang telah dikenal pasti. Ini termasuk isu-isu mengenai asas-asas produk dan perkhidmatan insurans dan takaful, penekanan kepada terma-terma dan syarat-syarat penting, hak dan tanggungjawab di bawah

kontrak polisi serta saluran penyelesaian yang tersedia dan produk-produk insurans dan takaful yang dikenali ramai. Dengan penglibatan daripada persatuan-persatuan insurans, Bank Negara Malaysia telah mengeluarkan 12 buku kecil yang memberi maklumat penting kepada pengguna mengenai perkara tersebut. Buku-buku kecil ini boleh didapati daripada ibu pejabat dan pejabat-pejabat cawangan penanggung insurans dan pengendali takaful, serta di beberapa pejabat cawangan bank yang tertentu yang mempunyai kegiatan bankasurans.

Untuk menangani cabaran-cabaran dalam pendidikan kewangan, pemuafakatan bersama adalah penting. Tiada suatu organisasi yang akan dapat memenuhi kesemua permintaan bagi pendidikan pengguna. Walaupun Bank Negara Malaysia akan terus aktif memastikan industri insurans berkembang, mengeluarkan dan menyalurkan bahan dan inisiatif dalam pendidikan, proses tersebut perlulah diterajui oleh industri sendiri.

Pengantara insurans berupaya menyediakan hubungan secara langsung dengan orang ramai yang diinsuranskan. Oleh itu, ia menjadi bahagian terpenting dalam usaha meningkatkan kesedaran masyarakat mengenai insurans. Dengan anggaran sebanyak 147,000 ejen di pasaran pada masa ini, tenaga agensi ini boleh memberi sumbangan penting ke arah meningkatkan tahap kesedaran kewangan di kalangan rakyat Malaysia melalui InfoInsurans. Begitu juga bagi berbagai persatuan pengguna, melalui hubungan langsung dengan pengguna, mereka dapat memainkan peranan penting untuk mempromosikan pergerakan pengguna yang aktif dengan menyediakan panduan yang berguna kepada pengguna dalam mengendalikan isu-isu berkaitan insurans dan takaful. Jalinan hubungan mereka yang luas, rapat dan baik dengan pengguna boleh menyumbang kepada kejayaan Program Pendidikan Pengguna.

Kepesatan penggunaan teknologi maklumat baru secara teratur yang telah memperluaskan skop perkhidmatan kewangan, turut meningkatkan pilihan kita dalam menangani cabaran pendidikan kewangan. Dalam hal ini, laman web InfoInsurans merupakan saluran penyediaan maklumat yang penting dan berpotensi untuk digunakan secara meluas dalam menyediakan maklumat terkini dan relevan kepada orang ramai. Kesemua buku kecil dan risalah boleh didapati secara langsung dari laman web tersebut. Dari masa ke masa, laman web ini akan terus dipertingkatkan untuk menjadi pengantara yang lebih interaktif dan mesra pengguna. Ia juga membolehkan pengguna memberikan maklum balas terhadap program dan mendapat jawapan segera terhadap pertanyaan mereka.

Program Pendidikan Pengguna ini merupakan satu daripada beberapa elemen penting dalam strategi keseluruhan untuk meningkatkan infrastruktur perlindungan pengguna. Bagi mencapai hasil yang diingini iaitu standard yang tinggi dalam amalan pasaran yang diasaskan kepada prinsip integriti, etika yang sihat dan profesionalisme, Bank Negara Malaysia telah menggabungkan pelbagai polisi kawalan. Ini termasuklah membangunkan polisi, inisiatif pengawalan, semakan pematuhan dan pengawasan yang berterusan. Inisiatif terkini yang telah dilaksanakan dalam memperkukuhkan amalan pasaran dalam industri insurans termasuklah:-

- Memuktamadkan rangka kerja bagi pengenalan penasihat bebas yang berkelayakan. Penasihat bebas berkenaan akan membentuk saluran pengagihan baru bagi penjualan produk insurans hayat. Pengantara ini akan dilesenkan di bawah Akta

Insurans dan akan memiliki standard tertinggi dalam amalan berhemah, akauntabiliti dan urus tadbir bagi menjaga kepentingan pengguna.

- Keperluan kemasukan bagi ejen-ejen kini telah ditingkatkan di bawah program pelaksanaan secara berperingkat yang dimulakan sejak bulan April 2003. Di bawah program ini, peperiksaan menjadi satu kemestian bagi mengekalkan standard pendidikan ejen yang berterusan.

- Garis panduan mengenai amalan tidak adil dalam perniagaan insurans telah diperkenalkan dalam bulan April 2003 bagi menyediakan rangka kerja yang lebih menyeluruh dalam mengawal selia amalan pasaran insurans. Antara lain, garis panduan ini memperuntukkan pendedahan yang lebih baik kepada pengguna, keperluan bagi insurans dijual berdasarkan terma dan syarat yang adil, dan larangan memberi gambaran yang salah dan diskriminasi yang tidak adil.

- Garis panduan tentang Amalan Penyelesaian Tuntutan yang diperkenalkan pada tahun 1995 kini dikaji semula bagi memasukkan langkah-langkah baru dan amalan pasaran yang telah dibaiki dalam pengendalian tuntutan, serta spesifikasi kawalan minimum bagi penipuan dan amalan pengurusan risiko yang berkaitan dengan proses tuntutan.

- Standard minimum bagi pendedahan produk dan ketelusan dalam penjualan polisi insurans perubatan dan kesihatan telah dikeluarkan pada bulan Mei 2003. Standard ini memerlukan penanggung insurans dan pengantara mereka memberikan maklumat mencukupi mengenai ciri-ciri penting mengenai polisi perubatan dan kesihatan supaya pemegang polisi dapat memahami tentang peruntukan penting dalam polisi, terutamanya berhubung dengan premium, faedah, pengecualian dan had yang dikenakan di bawah polisi.

- Suatu kaji selidik juga telah dijalankan bagi menentukan tahap kepuasan pengguna terhadap perkhidmatan kewangan, termasuk insurans. Keputusan kaji selidik ini akan dapat menyediakan input yang penting untuk mewujudkan indeks kualiti perkhidmatan bagi sektor kewangan yang akan menjadi penanda aras bagi institusi kewangan menilai tahap perkhidmatan mereka dan mengenal pasti bahagian yang memerlukan pembaikan.

Dalam usaha kita mempromosikan peranan aktivisme pengguna yang lebih besar, perhatian juga telah diberikan bagi meningkatkan mekanisme penyelesaian pertikaian untuk pengguna. Dalam industri insurans, Biro Pengantaraan Insurans yang telah ditubuhkan pada tahun 1992 merupakan saluran utama di luar sistem mahkamah bagi penyelesaian pertikaian antara pemegang polisi dengan penanggung insurans mereka. Bagi meningkatkan lagi peranan Biro Pengantaraan Insurans sebagai mekanisme penyelesaian pertikaian, perluasan skop Biro yang melibatkan peningkatan dalam had tuntutan di bawah bidang pengawasannya dan memasukkan pertikaian melibatkan pihak ketiga, kini sedang dipertimbangkan. Ini akan memperluaskan spektrum khidmat Biro tersebut. Pada masa yang sama, usaha juga sedang dibuat untuk menyatukan

kedua-dua biro bagi sektor perbankan dan insurans menjadi satu Biro Pengantaraan Kewangan yang baru yang akan berfungsi sebagai satu pusat hentian bagi penyelesaian isu-isu pengguna runcit yang dibangkitkan kepada institusi kewangan yang dikawal selia oleh Bank Negara Malaysia.

Mulai 1 Jun tahun ini, kami juga telah menjadikan suatu keperluan bagi semua penanggung insurans dan pengendali takaful untuk menubuhkan unit aduan masing-masing. Pengalaman menunjukkan bahawa kebanyakan aduan boleh diselesaikan secara dalaman oleh penyedia khidmat itu sendiri, terutamanya bagi aduan-aduan mengenai kelewatan dalam menyelesaikan tuntutan berikutan prosedur institusi, yang merupakan sebahagian besar daripada aduan-aduan orang ramai. Penubuhan unit aduan oleh penanggung insurans dan pengendali takaful dijangka dapat menggalakkan pendekatan yang lebih pro-aktif dalam mengendalikan aduan. Aduan pengguna berkenaan juga dapat memberikan maklumat yang berguna mengenai kelemahan tentang produk dan perkhidmatan. Memberi maklum balas kepada aduan pengguna juga dapat meningkatkan kemesraan terhadap pelanggan. Tentunya, apabila kesedaran pengguna dan celik kewangan meningkat melalui pelaksanaan Program Pendidikan Pengguna ini, penyedia perkhidmatan kewangan akan menyedari pentingnya peluang bagi membina kesetiaan pelanggan dan meningkatkan pengekalan pelanggan melalui mekanisme ini.

Kemunculan teknologi baru dan inovasi pasaran lain akan membawa cabaran dan kemungkinan baru kepada perniagaan dan pengguna. Kita boleh menjangka bahawa tahap perubahan dalam industri perkhidmatan kewangan ini akan terus meningkat. Dalam usaha untuk menyesuaikan dengan perubahan ini, kita tidak sepatutnya memperkecilkan perkembangan yang bertambah baik dalam amalan kewangan dan perniagaan yang dapat dicapai menerusi penguasaan pengguna melalui pendidikan.

Ketika kita terus menerajui peningkatan dalam standard ekonomi dan keadaan kewangan individu melalui pendidikan pengguna, penglibatan meluas oleh semua pihak yang terlibat di setiap peringkat pelaksanaan program ini adalah amat penting bagi merangsang hubungan antara pihak perniagaan dengan pendidikan pengguna secara berterusan. Kejayaan kita dalam usaha penting ini akan menjadi penentu utama kepada membentuk masyarakat yang bersedia menghadapi cabaran persekitaran kewangan yang semakin dinamik dan kompleks.

Dengan itu, saya ingin mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan terima kasih kepada semua pihak yang terlibat atas kerjasama dan sumbangan serta komitmen yang diberikan bagi menjayakan Program Pendidikan Pengguna ini. Usaha-usaha sedemikian diharap akan dapat membaiki dan meningkatkan lagi prestasi dan keupayaan industri insurans dan takaful untuk memberikan pengguna produk dan perkhidmatan bertaraf antarabangsa.

Persidangan Asia Pacific Bankers Club
Shangri-la Hotel, Kuala Lumpur
Isnin, 15 September 2003
"Tinjauan dan Prospek untuk Asia"

Ucaptama oleh
Y. Bhg. Tan Sri Dato' Sri Dr. Zeti Akhtar Aziz
Gabenor, Bank Negara Malaysia

Tekanan yang hebat kepada perubahan diperkuat oleh perkembangan politik, ekonomi dan kewangan global telah memberi kesan ketara ke atas persekitaran ekonomi dan kewangan dalam negara. Ia bukan sahaja mengubah secara dramatik landskap ekonomi dan kewangan negara, tetapi juga mewujudkan ketidakpastian, risiko dan cabaran yang baru. Sungguhpun begitu, rantau Asia telah menunjukan daya tahan dan terus muncul sebagai kawasan pertumbuhan yang paling maju di dunia. Persoalannya adalah - sejauh manakah Asia boleh terus maju dalam suasana global yang telah berubah dan semakin sukar? Sejauh manakah pencapaian Asia pada masa lampau dapat dikekalkan dalam situasi kini yang kian mencabar?

Saya amat gembira berada di sini pada hari ini bersempena dengan Persidangan Asian Pacific Bankers Club mengenai "Kestabilan dan Cabaran Kewangan". Saya ingin mengambil kesempatan ini untuk mengalu-alukan kehadiran kesemua delegasi ke Kuala Lumpur. Sesungguhnya, kesemua negara di rantau ini telah memberi keutamaan yang tinggi dalam usaha mencapai kestabilan kewangan. Pelbagai tahap penstrukturan dan reformasi kewangan telah dilaksanakan bagi memperkukuhkan sistem kewangan dalam negeri. Setelah lima tahun negara-negara di rantau ini keluar daripada krisis kewangan, kita dapat melihat kewujudan semula kestabilan kewangan dan pengukuhan sistem kewangan yang ketara. Walaupun kebelakangan ini persekitaran adalah lebih mencabar, sistem kewangan di rantau ini telah menunjukkan daya tahan. Meskipun perkembangan ini adalah positif, cabaran masih tetap wujud. Memandangkan persekitaran yang semakin sukar, usaha-usaha untuk memperkukuhkan lagi sistem kewangan perlu diteruskan.

Pada hari, ini saya ingin menumpukan ucapan saya mengenai latar belakang tentang usaha-usaha yang sedang diambil. Saya akan menumpukan perhatian khusus kepada perubahan yang berlaku di rantau ini yang dianggap penting bagi memastikan prospek pertumbuhan yang berterusan di rantau ini. Dalam konteks perubahan tersebut, saya akan menyentuh tentang peranan penting sektor perbankan dari segi sumbangannya kepada proses pertumbuhan dan pembangunan.

Tahap integrasi rantau ini dengan ekonomi dunia adalah tinggi jika dilihat dari segi tingginya jumlah perdagangan dan kemasukan pelaburan antara rantau ini dan negara-negara lain di dunia. Walaupun ia telah memberi sumbangan besar kepada pertumbuhan di rantau ini, ia juga telah meningkatkan kemungkinan kesan negatif akibat perubahan permintaan aliran pelaburan. Malahan,

perkembangan di negara-negara maju berikutan pecahnya gelembung teknologi, kejatuhan besar-besaran pasaran saham yang belum pernah berlaku sebelum ini, dan ketidakpastian ekoran ketegangan geopolitik antarabangsa, kesemuanya memberi kesan kepada rantau ini.

Dalam keadaan sekarang, terdapat petanda bahawa pemulihan di negara-negara maju mula mengukuh dan ini memberi kesan positif kepada rantau ini. Walaupun kadar pertumbuhan di negara-negara maju masih di bawah tahap potensi mereka, ia telah disemak semula bagi mencerminkan peningkatan dalam aktiviti penggunaan dan pelaburan perniagaan. Penunjuk pelaburan perniagaan yang paling menggalakkan ialah pelaburan di bidang teknologi maklumat (IT), yang meningkat lebih kukuh daripada jangkaan. Ini disokong oleh kedudukan kewangan korporat yang lebih baik dan suasana kadar faedah yang rendah. Di Jepun, tanda-tanda pemulihan mula kelihatan, tetapi di kawasan euro, penunjuk sentimen perniagaan menjurus kepada penstabilan daripada keadaan lemah yang wujud sekarang. **Perkembangan ini merupakan satu petanda baik bagi pertumbuhan rantau ini bagi tempoh separuh kedua tahun ini dan tahun 2004.** Malahan prestasi positif pasaran saham global mencerminkan jangkaan pertumbuhan masa depan yang lebih kukuh.

Walaupun trend ini sungguh menggalakkan bagi rantau ini, kita perlu melihat di sebalik prospek pemulihan kitaran semasa. Beberapa **ketidakseimbangan yang ketara masih wujud dalam ekonomi global.** Satu isu penting yang perlu diatasi ialah ketidakseimbangan pertumbuhan yang berlaku dalam ekonomi dunia yang dapat diselesaikan melalui pelarasan teratur ekonomi negara-negara berkaitan dan pasaran kewangan. Pelarasan tersebut perlu dilakukan di samping mengekalkan pertumbuhan ekonomi global yang kukuh. Pertumbuhan global masih bergantung kepada Amerika Syarikat yang merupakan rakan dagangan yang penting. Ini dapat dilihat menerusi **defisit yang besar dan berterusan dalam akaun semasa dan bajet** di Amerika Syarikat, memandangkan negara tersebut terus kekal sebagai **pembeli bersih kepada keluaran dunia.** Sebaliknya, kawasan Asia dan euro terus mencatat lebihan yang besar. Ini juga mencerminkan **peningkatan aset yang pesat berasaskan dolar Amerika di Asia,** berikutan defisit Amerika Syarikat yang sebahagiannya dibiayai oleh aliran masuk modal daripada negara-negara Asia. Di samping itu, pelarasan ke atas lebihan pelaburan terdahulu terus menyekat aktiviti pelaburan baru dan kini pertumbuhan bergantung kepada permintaan yang mapan. Ketidakseimbangan global ini adalah tidak mapan dalam jangka masa pertengahan. Tambahan pula sebarang **pelarasan yang besar dan tidak teratur ke atas kadar pertukaran** akan memberi kesan buruk kepada pertumbuhan rantau ini dan juga pertumbuhan global secara keseluruhannya. Walaupun berlaku krisis kewangan Asia, ketegangan geopolitik pada beberapa tahun kebelakangan ini dan yang terbaru ialah wabak SARS, **Asia kekal sebagai rantau yang paling pesat pertumbuhannya di dunia.** Pertumbuhan bagi rantau ini secara keseluruhannya dijangkakan lebih kurang satu setengah kali ganda lebih tinggi berbanding dengan purata global.

Isu yang perlu dihadapi kita ialah sejauh manakah Asia boleh mengekalkan prospek pertumbuhan yang mapan dalam jangka panjang di persekitaran ekonomi global yang sukar? Sejauh manakah ketidakseimbangan global memerlukan rantau ini menampung bebanan penyelarasannya? Bagaimanakah rantau ini boleh menyumbang ke

arah pertumbuhan global yang seimbang? Dalam menghadapi risiko dan tekanan tersebut, rantau ini dibantu oleh beberapa faktor dasar yang kukuh sebagai asas bagi memastikan pertumbuhan pada masa depan.

Faktor-faktor yang mempengaruhi prospek pertumbuhan Asia

Pertama, pertumbuhan diterajui oleh permintaan dalam negeri

Permintaan dalam negeri negara-negara di rantau ini merupakan pendorong pertumbuhan yang semakin penting dan mempunyai potensi yang besar untuk terus menyumbang kepada prospek pertumbuhan yang mapan di rantau Asia. Permintaan dalam negeri yang kukuh mencerminkan peningkatan permintaan bagi barangan dan perkhidmatan, seterusnya mewujudkan kesan kekukuhan diri yang positif. Walaupun pertumbuhan yang diterajui oleh permintaan dari luar negeri masih penting, **tumpuan ke arah mengukuhkan permintaan dalam negeri yang meningkat akan mengurangkan kesan negatif daripada perkembangan luar negeri.**

Kedua, peranan permintaan swasta

Memandangkan fokus ke atas permintaan dalam negeri bertujuan mendapat manfaat pertumbuhan ekonomi yang mapan dan seimbang, salah satu faktor pemangkin yang penting ialah **peranan penggunaan swasta.** Penggunaan swasta berupaya meningkatkan keupayaan permintaan dalam negeri di rantau ini. Sumbangan penggunaan kepada pertumbuhan ekonomi negara-negara di rantau ini telah meningkat, disokong oleh peningkatan pendapatan per kapita yang telah bertambah sebanyak 4% setahun bagi tempoh 2000 - 2002. Penggunaan juga disokong oleh rangsangan fiskal dan kewangan. Ini telah meningkatkan pendapatan dan mengukuhkan perkembangan kredit bagi perbelanjaan isi rumah termasuk pembelian rumah. Kadar tabungan yang tradisinya adalah tinggi dalam lingkungan 20% - 45% daripada KNK menyediakan ruang untuk menggalakkan kadar penggunaan yang lebih tinggi tanpa menjejaskan kemapanannya. Paras hutang isi rumah juga agak rendah. Di samping itu, secara umumnya isi rumah mempunyai rekod yang baik dalam pembayaran balik hutang mereka. Dasar fiskal terdahulu yang berhemah membolehkan pendekatan yang mengembang bagi menyokong pertumbuhan, sementara kadar inflasi yang rendah dan kapasiti yang berlebihan membenarkan perlaksanaan rangsangan kewangan.

Ketiga, faktor demografi yang sesuai

Rantau Asia mencakupi lebih separuh daripada penduduk dunia dan terus meningkat pada kadar yang relatifnya tinggi dan stabil. Yang penting, rantau ini juga mempunyai struktur demografi yang relatifnya muda dengan tahap pendidikan yang meningkat dan ini penting bagi menyediakan pasaran buruh yang besar dan dinamik pada masa akan datang. **Prospek demografi kependudukan yang baik** di rantau ini meningkatkan lagi potensi bagi mewujudkan golongan pengguna yang mempunyai keupayaan membeli yang tinggi dan seterusnya meningkatkan potensi pertumbuhan permintaan dalam negeri .

Keempat, peningkatan golongan berpendapatan pertengahan

Peningkatan pendapatan dan migrasi ke kawasan bandar di Asia telah mewujudkan **satu golongan berpendapatan pertengahan yang besar dan bertenaga,** seterusnya mewujudkan satu perubahan penting pola penggunaan yang memberi faedah yang positif kepada pertumbuhan permintaan dalam negeri. Kesan kumulatif daripada

dasar-dasar yang dilaksanakan terdahulu telah meningkatkan pendapatan dan taraf hidup serta menyediakan asas bagi menggiatkan perubahan permintaan dalam negeri di rantau ini. Pasaran dalam negeri Republik Rakyat China dengan penduduk yang melebihi 1.2 bilion merupakan pasaran dunia yang terbesar bagi telefon mudah alih dan ia berpotensi untuk menjadi pasaran terbesar di dunia bagi komputer peribadi. Menjelang tahun 2005, dianggarkan sebanyak 15% daripada penduduk Republik Rakyat China terdiri daripada 200 juta pengguna berpendapatan pertengahan yang mempunyai kecenderungan mengguna yang tinggi. Menjelang tahun 2010 pengguna berpendapatan pertengahan di Republik Rakyat China dijangka meningkat kepada 400 ke 500 juta dan ini menjadikan pasaran Republik Rakyat China sebesar pasaran Amerika Syarikat.

Kelima, peningkatan perdagangan intra-serantau

Peningkatan integrasi ekonomi telah membolehkan rantau ini menjadi lebih berdaya tahan dalam persekitaran luar negeri yang semakin bergolak dan tidak menentu. Rantau Asia Timur telahpun mewujudkan integrasi ekonomi yang agak meluas seperti yang ditunjukkan oleh **kadar perdagangan intra-serantau yang tinggi.** Peningkatan eksport intra-serantau yang mencakupi 34% eksport rantau Asia Timur bagi tahun 2002, sebahagiannya hasil sumbangan permintaan dalam negeri yang lebih tinggi yang mendapat manfaat daripada pertumbuhan yang kukuh ekonomi negara-negara di rantau ini. Dianggarkan sebanyak 30%-70% daripada perdagangan intra-serantau adalah bagi memenuhi permintaan akhir di rantau ini. Yang ketara ialah prestasi positif ekonomi Republik Rakyat China dan India yang telah menjana sumber peningkatan permintaan akhir pengguna. Sejak tahun 1993 peranan Republik Rakyat China di rantau ini telah beralih daripada pengeksport bersih kepada pengimport bersih di rantau ini. Perdagangan intra-serantau di kalangan negara-negara ASEAN juga telah meningkat dengan pesat dan kini mencakupi 24% daripada perdagangan di rantau ini, mengatasi perdagangan rantau ini dengan Amerika Syarikat.

Keenam, dasar yang menyokong sumber pertumbuhan dalaman

Komitmen rantau ini untuk menggalakkan pertumbuhan yang diterajui sumber dalam negeri telah diperteguh oleh **dasar ekonomi yang proaktif untuk mewujudkan persekitaran yang sesuai bagi menggalakkan perkembangan perniagaan dalam negeri terutamanya perusahaan kecil dan sederhana.** Pembuat-pembuat dasar di rantau ini sedar akan cabaran yang timbul daripada persekitaran persaingan yang meningkat dan terus menilai semula dan memperbaiki strategi-strategi untuk meningkatkan sumbangannya kepada pertumbuhan ekonomi dalam negeri. Di samping itu, usaha-usaha telah pun dilakukan untuk membangunkan bidang pertumbuhan baru bagi memastikan kepelbagaian ekonomi. Negara-negara ini semakin beralih kepada bidang-bidang yang terdapat kelebihan berbanding semula jadi sama ada di bidang pertanian, teknologi maklumat dan komunikasi (ICT), pembinaan dan insfrastruktur atau sektor-sektor yang berkaitan dengan perkhidmatan. Ini bertujuan untuk mendapatkan faedah daripada kekuatan dalaman masing-masing.

Ketujuh, gelombang baru FDI di rantau ini

Selain dagangan intra-serantau, **aliran masuk pelaburan langsung intra-serantau** juga semakin ketara sebagai kuasa yang mendorong pertumbuhan di rantau Asia Timur. FDI di rantau ini sebahagian besarnya berhubung kait dengan perdagangan. FDI baru di Asia Timur berpunca terutamanya daripada syarikat-syarikat Multinasional barat khususnya dari Amerika

Syarikat. Gelombang kedua FDI selepas lewat 1970an berpunca terutamanya dari Jepun yang mengalir ke Asia Timur bertujuan mencari kos pengeluaran yang lebih rendah. Kini, stok FDI dari Jepun secara kumulatifnya telah mengatasi pelaburan Amerika Syarikat. Sejak lewat 1980an, negara-negara seperti China Taipei, Hong Kong China dan Singapura telah beralih kepada ekonomi yang mempunyai lebihan modal ke rangkaian nilai yang lebih tinggi, seterusnya pelaburan oleh ekonomi perindustrian baru ini telah mula bertambah di Asia. Ini merupakan "gelombang ketiga" FDI di rantau ini. Rantau Asia Timur terus menerima kemasukan FDI daripada negara-negara perindustrian baru ke ASEAN dan Republik Rakyat China. Dalam tempoh terdekat ini, trend ini disokong oleh peningkatan pelaburan luar negeri oleh Korea dan Malaysia.

Kelapan, memanfaatkan kemunculan pasaran besar baru di rantau ini

Secara keseluruhannya, apabila terdapat paras integrasi dari segi perdagangan dan FDI serantau yang tinggi, perubahan corak perdagangan dan pelaburan dari luar ke dalam rantau dan juga antara rantau adalah satu proses yang dinamik. Oleh itu, dengan **wujudnya pasaran baru yang besar di rantau ini,** peluang yang terdapat dalam pasaran tersebut menunjukkan adanya keadaan saling melengkapi di rantau ini. Negara-negara di rantau ini perlu memberi lebih tumpuan kepada aspek yang saling melengkapi dalam bidang-bidang pertumbuhan baru. Dalam suasana persaingan yang meningkat, kemajuan ekonomi rantau ini telah mendapat faedah daripada pengkhususan strategik yang disokong oleh faktor-faktor kelebihan berbanding.

Kesembilan, kerjasama serantau yang semakin erat

Memandangkan kepentingan bersama yang wujud antara negara-negara di rantau ini, kerjasama serantau semakin giat dijalankan di Asia Timur terutamanya dalam konteks ASEAN + 3 dan EMEAP. Setakat ini, tumpuan kerjasama antara kerajaan adalah dalam aspek pengawasan serantau, penyusunan institusi-institusi tertentu dan memberi keutamaan kepada kerjasama di bidang perdagangan dan pelaburan. Usaha ke arah kerjasama serantau akan terus menumpukan perhatian yang lebih kepada pengukuhan rantaian perdagangan dan pelaburan serantau bagi memaksimumkan kelebihan berbanding setiap negara anggota. Bagi tujuan ini, kajian telah pun dijalankan untuk menentukan kebolehlaksanaan dan mengenal pasti prasyarat bagi pengwujudan pasaran bersama Asia, iaitu satu objektif jangka panjang yang logikal dalam kerjasama serantau.

Kesepuluh, dasar asas ekonomi dan kewangan yang kukuh

Dasar asas di rantau ini dijangka kekal positif. Lebihan akaun semasa yang mapan dan kedudukan rizab antarabangsa yang kukuh akan terus menyokong prospek pertumbuhan. Kadar simpanan yang tinggi antara 20% - 45% yang membolehkan pembiayaan langkah-langkah dasar yang pro-pertumbuhan yang berpunca daripada dalam negeri akan terus menyokong prospek pertumbuhan. Secara keseluruhannya, pengangguran di rantau ini adalah rendah. Kestabilan kewangan telah berjaya dikekalkan dan kredit telah berkembang semula .

Sektor kewangan sebagai penggalak pertumbuhan di Asia: Peranan penting yang dimainkan oleh sistem perbankan dalam memudahkan proses pertumbuhan ekonomi.

Sektor perbankan khususnya dan sektor kewangan amnya memainkan peranan penting untuk memudahkan proses pertumbuhan. Sistem

kewangan di pasaran negara-negara yang baru muncul merupakan mekanisma yang penting bagi mencapai sesuatu matlamat. Bagi pasaran negara-negara yang baru muncul, sektor kewangan adalah penggalak yang penting bagi pertumbuhan. Oleh itu, memahami agenda jangka panjang ekonomi adalah suatu perkara penting.

Walaupun terdapat trend yang meningkat dalam kaedah pembiayaan alternatif, sektor perbankan di pasaran negara-negara pasaran baru muncul dijangka akan terus kekal sebagai sumber terpenting pembiayaan ekonomi. Oleh itu, sistem perbankan perlulah berfungsi secara berkesan dan efisyen sebagai institusi pengantara. Yang lebih penting ialah perlunya keprihatinan tentang perubahan ekonomi yang sedang berlaku di rantau ini bagi memudahkan pertumbuhan yang seimbang antara punca pertumbuhan dalaman dan luaran, antara pertumbuhan yang diterajui oleh sektor awam dan swasta dan antara keseimbangan penggunaan dan pelaburan serta antara pelbagai sektor dalam ekonomi, kawasan dan pelbagai kaum dalam sesebuah negara. Mempermudahkan pertumbuhan yang lebih seimbang akan menyumbang kepada pengekalan proses pertumbuhan yang mapan.

Dengan kemunculan bidang-bidang pertumbuhan baru dan penggunaan model perniagaan baru, keperluan pengguna yang baru dan berbeza perlu dipenuhi. Tahap inovasi perlu diberi perhatian yang wajar. Walaupun harga barang dan perkhidmatan harus mencerminkan kos dan risiko, industri perlu memahami bahawa dalam ekonomi pasaran yang baru muncul, asas yang perlu diambilkira ialah agenda sosial yang merupakan salah satu bahagian yang penting bagi mengekalkan prestasi ekonomi. Kemampuan untuk mencapai kestabilan sosioekonomi akan menghasilkan pertumbuhan yang lebih seimbang. Akhirnya, matlamat untuk meningkatkan persaingan dan seterusnya meningkatkan kecekapan dalam penentuan harga perlu diseimbangkan dengan penyediaan asas perkhidmatan kewangan kepada pelanggan runcit yang kurang berkeupayaan pada kos yang minimum. Kaedah tukar ganti ini perlulah dibuat dan diuruskan.

Ini juga termasuk meningkatkan akses kepada pembiayaan aktiviti-aktiviti ekonomi sama ada oleh peminjam kecil atau besar. Dalam ekonomi pasaran yang baru muncul, menyediakan perkhidmatan kewangan tambahan terutamanya kepada perniagaan kecil akan meningkatkan potensi kualiti aset mereka. Ini bukan sahaja dapat menyediakan akses pembiayaan yang lebih luas tetapi juga melengkapkan perkhidmatan kewangan kepada perniagaan bersaiz kecil dan sederhana. Pada masa yang sama, prestasi pinjaman perlu dipantau sepanjang tempoh pinjaman dan tidak hanya semasa proses kelulusan kerana ini akan membolehkan langkah-langkah awal diambil sebelum timbul sebarang masalah.

Satu lagi sumbangan penting ekonomi pasaran yang baru muncul adalah untuk meningkatkan celik pengguna melalui pendidikan pengguna dan pelabur bagi meningkatkan potensi untuk membuat keputusan kewangan yang lebih terancang. Satu lagi bidang penting ialah pelaburan ke atas sumber manusia bagi melahirkan golongan pekerja yang berkemahiran tinggi dan cekap yang dapat menghasilkan faedah jangka panjang yang besar. Akhirnya, institusi asing yang berada di rantau ini perlu memahami fungsi yang boleh dimainkan supaya mereka bukan sahaja memenuhi keperluan tempatan tetapi juga mempromosi peluang pelaburan dan perniagaan daripada rangkaian yang sudah bertapak di bahagian lain di dunia ini.

Krisis Kewangan Asia bukan sahaja menyediakan peluang untuk memperbaiki daya tahan rantau ini terhadap kejutan luaran tetapi juga memperlihatkan pentingnya meluaskan instrumen sektor kewangan, terutamanya pembangunan sumber kewangan alternatif. Sejak dahulu, pinjaman bank dan dana yang dikumpul dari pasaran ekuiti telah memainkan peranan penting di Asia sebagai sumber pembiayaan utama. Dengan menyediakan sumber kewangan yang lain melalui pembangunan pasaran bon korporat, firma-firma boleh meningkatkan keupayaan untuk mengimbangkan hutang dan ekuiti kepada tahap pengumpilan yang terurus di samping mengurangkan impak daripada kejutan akibat terlalu bergantung kepada sesuatu sumber pembiayaan.

Pembangunan pasaran bon korporat di rantau ini telah meningkatkan kecekapan peruntukan modal dengan menyediakan **satu arah pelaburan bagi sumber Asia - rizab simpanannya yang besar hasil daripada lebihan perdagangan.** Dengan pembangunan pasaran bon serantau, ini membolehkan firma-firma mendapat sumber pembiayaan alternatif pada kos yang kompetitif. Justeru, menyumbang kepada peningkatan kecekapan, pelaburan yang lebih tinggi dan seterusnya pertumbuhan menyeluruh.

Pelancaran **Asian Bond Fund (ABF)** pada bulan Jun 2003 menandakan **langkah pertama yang penting dalam kerjasama dan integrasi kewangan serantau serta menjamin perkembangan yang baik untuk masa hadapan pasaran bon di rantau Asia.** ABF bukan sahaja berfungsi untuk memudahkan pelaburan semula sebahagian daripada rizab Asia ke rantau ini, malah sama pentingnya, ia membolehkan peruntukan simpanan yang lebih cekap untuk pelaburan yang produktif, di samping meluas dan mendalamkan pasaran bon serantau. Dalam proses tersebut, tahap urus tadbir korporat rantau ini akan turut dipertingkatkan.

Sesungguhnya, perkembangan sumber pembiayaan alternatif akan berfungsi sebagai sumber pembiayaan jangka panjang yang mempunyai lebih daya tahan dengan mata wang yang lebih kukuh serta aset dan liabiliti yang mempunyai kematangan yang sepadan. Akhirnya, pelabur institusi yang mempunyai liabiliti jangka panjang akan mendapat manfaat daripada penyusutan risiko mata wang dengan membeli bon jangka panjang dalam sebutan mata wang tempatan. Ini akan menyumbang kepada **kepelbagaian risiko yang timbul daripada pinjaman dalam sebutan mata wang asing,** justeru menurunkan potensi risiko sistemik dalam sistem kewangan.

Pada ketika ini, masih terdapat **potensi besar untuk memperbaiki dan membangunkan pasaran bon korporat serantau.** Negara-negara tertentu telah mengambil langkah untuk membangunkan pasaran bon masing-masing, dengan tahap perkembangan yang berbeza dengan usaha tertumpu kepada mengukuhkan infrastruktur pasaran, menetapkan ukur rujuk keluk kadar hasil, meningkatkan bilangan terbitan dan instrumen baru, seterusnya meliberalisasikan pasaran untuk meningkatkan penyertaan asing.

Ini telah menghasilkan **evolusi dalam peranan yang dimainkan oleh bank perdagangan.** Dalam proses mengembangkan pasaran bon korporat, bank perdagangan semakin aktif sebagai bank pelaburan dengan memainkan peranan sebagai penasihat korporat, penerbit

utama, pemula rundingan, penaja jamin, penjual, broker dan penyediaan pilihan pengurusan risiko dan instrumen lindung nilai. Evolusi sebegini mengikut aturan dalam pembangunan pasaran kewangan yang lebih mendalam, aktif serta menjadi semakin berintegrasi dan berdaya saing.

Dalam usaha untuk membangunkan pasaran bon dan opsyen serantau untuk mengumpul modal, pemikiran baru perlu diterima pakai iaitu dengan melihat kepada pasaran modal serantau dan global serta pilihan kaedah yang lebih luas dalam mengurus risiko dan perlindungan nilai. Dalam suasana begini, pihak berkuasa perlu berusaha ke arah meningkatkan ketelusan, persaingan serta mengukuhkan pasaran dan infrastruktur perundangan. Dengan sejarah perusahaan dan penciptaan nilai Asia, usaha-usaha tersebut akan menjanjikan suatu yang baik kepada Asia sebagai satu rantau.

Kesimpulannya, Asia mempunyai prospek untuk terus berkembang. Asia dijangka terus menjadi rantau yang mencatat pertumbuhan paling pesat di dunia. Sektor ekonomi dan kewangan Asia kini telah mengukuh dengan ketara dan lebih bersedia untuk menggunakan lebihan modal serantau. Ini bagi menyediakan sumber pembiayaan yang lebih luas, mendalam dan cair untuk membantu pertumbuhan serantau. Trend yang baru muncul di rantau ini menunjukkan integrasi ekonomi dan kewangan yang semakin meningkat. Ini diperkukuhkan lagi oleh kerjasama serantau yang lebih luas. Kesemua ini akan menjadikan Asia sebagai pertumbuhan serantau yang saling mengukuh antara satu sama lain. Dalam proses tersebut, rantau Asia akan muncul sebagai penggerak pertumbuhan yang lebih kukuh yang boleh membantu pertumbuhan yang lebih seimbang dalam ekonomi dunia.

Persidangan Kewangan Islam Antarabangsa Yang Ke-2, Hotel Crowne Plaza, Dubai, U.A.E. 22 September 2003 "Kewangan Islam: Industri Dinamik Dalam Persekitaran Global Yang Tangkas Berubah"

Ucapan oleh
Tan Sri Dato' Sri Dr. Zeti Akhtar Aziz
Gabenor, Bank Negara Malaysia

Industri kewangan Islam kini semakin menyerlah dalam suasana persekitaran yang penuh dengan cabaran dan sentiasa dilanda arus perubahan. Industri ini telah menunjukkan kemajuan yang memberangsangkan dan kini mempunyai asas infrastruktur kewangan yang kukuh bagi menyokong perkembangannya. Cabaran di hadapan kita adalah untuk memacu industri ini ke peringkat seterusnya dan terus memperkasakan industri ini dalam suasana yang semakin mencabar. Apa yang perlu diutamakan kini ialah merangka strategi yang boleh digunakan bagi membina tonggak kekuatan dan memperkukuhkan kapasiti keinstitusian industri. Usaha bersepadu perlu dipertingkatkan di peringkat sejagat demi mempercepatkan proses integrasi. Adalah diharapkan di penghujung dekad ini, industri kewangan Islam akan terus berkembang ke arah menjadi sebuah industri yang dinamik dan berdaya maju, Insya-Allah.

Saya sungguh berbesar hati kerana dijemput ke Persidangan Kewangan Islam Antarabangsa Kedua yang dianjurkan oleh Bank Pembangunan Islam dan General Council of Islamic Banks and Financial Institutions.

Globalisasi dan liberalisasi kewangan telah membawa perubahan ketara kepada landskap kewangan dalam negeri dan antarabangsa. Perubahan ini diiringi dengan liberalisasi kewangan yang pesat yang disokong oleh kemajuan teknologi. Malah, kemajuan teknologi maklumat dan komunikasi telah menyingkirkan pelbagai halangan di dalam pasaran.

Usia perbankan dan kewangan Islam yang masih muda perlu sentiasa berada di hadapan untuk terus kekal sebagai satu pengantara kewangan yang maju dan berdaya saing. Oleh itu. cabaran industri perbankan Islam adalah untuk mengembangkan lagi sistem kewangan Islam ke arah pembangunan satu sistem yang lebih dinamik, responsif dan mapan.

Kewangan Islam sebagai salah satu proses intermediasi dalam suasana persekitaran yang mencabar dicorakkan oleh arus perubahan yang memberi impak yang besar kepada sistem kewangan di peringkat domestik dan global. Ia turut dipengaruhi oleh keadaan pasaran kewangan yang tidak menentu. Justeru, sektor ini memerlukan institusi kewangan Islam yang berdaya maju dan teguh; dan peningkatan kapasiti keinstitusian adalah strategi utama ke arah mencapai matlamat ini. Ia juga memerlukan tenaga kerja yang berkaliber dan kumpulan pengurusan yang mantap, penggunaan teknologi

yang meluas, kajian dan penyelidikan yang terarah serta pembinaan sistem pengurusan risiko yang berkesan. Selain itu, satu program kesedaran pengguna yang tersusun perlu dirancang untuk meningkatkan lagi kesedaran dan pengetahuan tentang kelebihan kewangan Islam.

Sesebuah sistem kewangan Islam perlu mempunyai komponen-komponen penting merangkumi industri perbankan Islam, pasaran wang dan modal Islam serta industri takaful, berikutan hubungan yang erat, saling memerlukan serta sinergi di antara komponen-komponen dalam sistem ini. Walaupun industri perbankan Islam adalah tonggak utama sistem kewangan Islam, infrastruktur kewangan sokongan perlu diwujudkan. Salah satu infrastruktur sokongan yang penting ialah pasaran wang Islam. Di samping itu, sistem kewangan Islam perlu memajukan sebuah pasaran modal Islam bagi menyediakan sumber pembiayaan alternatif serta menghasilkan instrumen kewangan Islam yang meluas dan pelbagai kepada pelabur. Pelengkap kepada komponen-komponen ini ialah insurans Islam atau takaful yang menyediakan perlindungan risiko kepada pemegang polisi. Ia juga sebagai penggerak dana jangka panjang yang berkesan. Dalam pada itu, pengantara kewangan bukan bank seperti institusi kewangan pembangunan, institusi simpanan dan institusi kredit perumahan juga perlu terlibat bagi untuk memenuhi permintaan pelanggan kerana institusi kewangan khusus ini penting untuk mencapai matlamat ekonomi tertentu yang tidak dapat dipenuhi oleh institusi perbankan Islam.

Kepelbagaian peserta dan instrumen merupakan antara ciri-ciri utama untuk membina suatu persekitaran sistem kewangan Islam yang dinamis. Pendekatan ini telah diguna pakai oleh Malaysia dalam usahanya membangunkan sistem kewangan Islam yang komprehensif, mapan dan progresif. Di peringkat awal pembangunan sistem kewangan Islam, tumpuan diberikan untuk memajukan sistem perbankan Islam menerusi penambahan jumlah peserta dan aktiviti perbankan. Aktiviti ini meningkat dengan lebih ketara apabila sistem dwi-perbankan diperkenalkan. Usaha ini kemudiannya diperluaskan kepada institusi bukan bank, termasuk institusi kewangan pembangunan, bank simpanan dan syarikat kredit perumahan yang turut menawarkan produk dan perkhidmatan kewangan Islam.

Komponen-komponen utama lain di dalam sistem kewangan Islam terdiri daripada pasaran wang Islam, pasaran modal Islam dan pasaran takaful. Kini, pasaran wang Islam telah menjadi satu unsur yang penting dalam sistem kewangan Islam dengan jumlah urus niaga melebihi RM2 bilion sehari dan meliputi pelbagai instrumen, termasuk terbitan pelaburan kerajaan, nota boleh niaga Bank Negara Malaysia, bil penerimaan Islam dan sekuriti hutang swasta Islam. Peserta-peserta sokongan seperti broker wang telah membantu membangunkan pasaran ini.

Pasaran modal Islam terdiri daripada pasaran ekuiti dan pasaran hutang. Kedua-dua pasaran ini telah mencatat perkembangan yang memberangsangkan. Dalam pasaran hutang, sekuriti hutang swasta berasaskan Islam yang belum jelas sehingga akhir bulan Jun 2003 berjumlah RM68.2 bilion atau 36.9% daripada jumlah keseluruhan sekuriti hutang swasta berasaskan Islam yang belum jelas. Pada tahun 2002, penerbitan baru sekuriti hutang berasas Islam (tidak termasuk bon Cagamas) berjumlah RM13.8 bilion, iaitu mengatasi jumlah sekuriti hutang swasta konvensional. Dalam pasaran ekuiti, lebih 80% daripada kaunter di Bursa

Saham Kuala Lumpur adalah diluluskan oleh Syariah. Pasaran takaful juga telah menunjukkan perkembangan yang memberangsangkan dan keempat-empat syarikat takaful kini menawarkan rangkaian produk yang meluas dalam perniagaan takaful keluarga dan takaful am setanding dengan syarikat-syarikat konvensional.

Sistem kewangan Islam yang telah diperkembangkan di Malaysia sejak dua dekad lalu telah muncul sebagai sebuah sistem kewangan Islam yang komprehensif yang beroperasi seiring dan mampu bersaing dengan sistem kewangan konvensional yang sudah lama bertapak kukuh. Kewangan Islam juga telah dikenalpasti sebagai satu bidang yang penting di Pusat Kewangan Pesisir Antarabangsa Malaysia Labuan dan turut membantu dalam pembangunan pasaran kewangan Islam dalam negeri.

Bagi memastikan bahawa industri kewangan Islam sentiasa kukuh dan stabil, ia perlu disokong oleh rangka kerja pengawalseliaan yang berkesan. Ini bagi memastikan operasi institusi kewangan Islam terus mapan dan tidak menjadi faktor yang boleh menjejaskan sistem perbankan. Di Malaysia, sistem kewangan Islam dikawalselia oleh satu rangka kerja pengawalan yang lengkap dan disokong oleh rangka kerja Syariah dan piawaian perakaunan Islam.

Industri kewangan Islam dijangka akan menghadapi cabaran yang lebih kompleks dan rumit memandangkan rangka kerja pengawalan dalam industri kewangan Islam perlu menangani ciri dan sifat unik operasi perbankan dan instrumen kewangan Islam. Risiko instrumen kewangan Islam yang kompleks perlu dikenalpasti dan dikuantifikasikan sebaiknya supaya penilaian dan pengurusan risiko dapat dilakukan dengan berkesan. Apabila Basel II diperkenalkan kelak, ia akan memberi penekanan kepada kaedah pengawalan dengan fokus kepada risiko. Maka, institusi kewangan Islam perlu mengenalpasti dan merungkai risiko-risiko yang terdapat dalam instrumen kewangan Islam. Ini bermaksud, peserta industri kewangan Islam perlu membina suatu sistem dan amalan pengurusan risiko yang mantap.

Ekoran perkembangan ini, penubuhan Lembaga Perkhidmatan Kewangan Islam (LPKI) adalah kena pada masanya. LPKI diberikan mandat untuk membangunkan piawaian berhemat yang sejajar dengan ciri unik institusi kewangan Islam. Memandangkan LPKI dan badan penetapan piawaian sedia ada mempunyai objektif yang sama, saya berpendapat integrasi antara piawaian antarabangsa dengan piawaian berhemat Islam boleh dicapai. Integrasi ini akan menyumbang ke arah pembangunan satu sistem kewangan Islam yang kukuh dan berdaya tahan serta mampu mengekalkan kestabilan kewangan yang menyumbang ke arah pertumbuhan dan pembangunan yang seimbang. Di samping itu, ia akan menjadikan sistem kewangan Islam satu komponen yang maju dalam sistem kewangan sejagat.

Industri kewangan Islam telah sekian lama mengguna pakai "kaedah adaptasi" dalam merangka produk dan perkhidmatan kewangan Islam. Walaupun terdapat perbezaan prinsip antara instrumen kewangan Islam dan konvensional, ianya tidaklah begitu besar. Pada kebiasaannya, produk kewangan Islam dipakejkan semula menurut ciri-ciri produk kewangan konvensional dengan menghapuskan elemen yang bercanggah dengan kehendak Syariah. Risiko daripada proses adaptasi ini adalah instrumen kewangan Islam akan sentiasa ketinggalan berbanding produk sistem konvensional.

Justeru, usaha harus dipergiatkan untuk membangunkan produk kewangan baru yang memiliki ciri-ciri khusus yang dapat memaparkan kelebihan perbankan Islam. Dalam jangka panjang, ia akan menghasilkan instrumen kewangan Islam yang tersendiri, inovatif dan unggul. Instrumen yang berinovatif seperti sukuk umpamanya, telah berjaya menarik minat kedua-dua pasaran Islam dan pasaran konvensional.

Syariah merupakan salah satu isu utama dalam membentuk industri kewangan Islam yang dinamik. Syariah sewajarnya dilihat sebagai pemangkin kepada inovasi dan kreativiti berbanding sebagai satu kekangan. Sememangnya, inovasi dan kreativiti menjadi tuntutan. Sehubungan itu, usaha-usaha perlu dipertingkatkan bagi mengiktiraf dan memaksimumkan potensi dan hikmah sebenar Syariah. Usaha-usaha perlu digiatkan bagi memupuk kerjasama yang lebih erat di kalangan para ilmuan Syariah, pengamal dan penyelidik bagi menjalankan kajian dan penyelidikan yang terperinci dalam penghasilan produk. Usaha ini akan menyediakan asas yang kukuh ke arah pembangunan sistem kewangan Islam yang dinamik.

Satu lagi isu yang perlu ditangani adalah kekurangan prasarana intelektual dalam bidang kewangan Islam. Pelaburan perlu ditingkatkan dalam aspek ini. Peserta-peserta kewangan Islam perlu mempergiatkan usaha-usaha untuk melatih dan membangunkan kepakaran yang khusus dalam pelbagai bidang kewangan Islam. Program-program berkaitan perlu dilaksanakan dengan pendekatan yang menyeluruh, merangkumi perbankan konvensional dan Islam dan digandingkan dengan Syariah. Dinamisme industri kewangan Islam hanya dapat diserlahkan oleh kalangan mereka yang berbakat dan mempunyai keyakinan serta kepakaran dalam kewangan Islam.

Matlamat kita dalam memajukan satu sistem kewangan Islam yang dinamik adalah untuk mencapai objektif utama kewangan Islam yang akan menyumbang ke arah pembangunan ekonomi yang menyeluruh melalui proses intermediasi yang dapat menggalakkan perdagangan dan pelaburan. Dalam kita mengorak langkah ke hadapan, objektif industri kewangan Islam terletak kepada keupayaan untuk membina tonggak kekuatan dan meningkatkan kapasiti keinstitusian, mempergiatkan kerjasama bagi mengukuhkan lagi kecekapan infrastruktur kewangan Islam dan mempercepatkan integrasi global yang dapat memberi sinergi dan peluang kepada industri kewangan Islam dalam menghadapi suasana yang lebih mencabar. Apabila ini dapat dilakukan, perbankan Islam akan lebih mampu berkembang sebagai komponen penting dalam sistem kewangan antarabangsa serta menyumbang kepada pertumbuhan yang seimbang dan perkongsian kemakmuran sejagat.

Persidangan Antarabangsa Insurans Islam (Takaful): Menggalakkan Peluang Kewangan Baru di London, United Kingdom 26 September 2003 "Membina Sistem Kewangan Islam Yang Komprehensif: Peluang Kewangan Baru"

Ucapan oleh
Tan Sri Dato' Sri Dr. Zeti Akhtar Aziz
Gabenor, Bank Negara Malaysia

Perbankan dan kewangan Islam pada awalnya merupakan satu saluran pengantara kewangan untuk umat Islam bagi menjalankan urus niaga kewangan yang berlandaskan prinsip Syariah. Kini, industri kewangan Islam telah dapat diterima dan dihargai dengan lebih meluas dan perkembangannya telah melangkaui sempadan tradisi dari ekonomi umat Islam sehingga ke ekonomi industri utama untuk menjadi sebahagian daripada komponen sistem kewangan global.

Dalam suasana persekitaran global yang semakin mencabar, iaitu persekitaran yang terdedah kepada arus perubahan yang kuat dan yang tertakluk kepada keadaan pasaran yang mudah berubah dan tidak stabil, kewangan Islam telah tampil sebagai satu saluran pengantara yang berdaya saing dan berdaya tahan. Walaupun kewangan Islam masih berada di fasa awal pembangunannya, ia telah mengalami perkembangan yang pesat dan muncul dengan pantas sebagai satu saluran pengantara kewangan yang berdaya maju, teguh dan berpotensi tinggi.

Ini merupakan satu penghormatan bagi saya pada hari ini untuk berada di kalangan para ilmuan, penyelidik dan pengamal industri takaful. Saya ingin mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan tahniah kepada 'the Institute of Islamic Banking and Insurance' atas usaha mereka mengelolakan persidangan antarabangsa berkenaan insurans Islam atau takaful ini. Industri takaful merupakan satu komponen penting dalam sistem kewangan Islam yang komprehensif memandangkan peranannya sebagai penggerak dana jangka panjang, memberi perlindungan daripada risiko, membangunkan pasaran modal secara Islam dan sebagai pelabur institusi yang penting, serta penyumbang kepada pertumbuhan dan pembangunan ekonomi secara menyeluruh. Justeru, cabaran yang kita hadapi ialah untuk membangunkan industri takaful yang dinamik dan berdaya maju di dalam sistem kewangan Islam. Satu perkara penting dalam hal ini ialah pembangunan sistem kewangan Islam yang dinamik, responsif dan mapan.

Pembangunan sistem kewangan Islam perlu mengambil kira kesemua komponennya termasuk industri perbankan Islam, industri takaful, pasaran modal dan pasaran wang secara Islam, memandangkan hubung kait yang rapat dan saling bergantung serta sinergi di antara komponen dalam sistem tersebut. Spektrum peserta dan kepelbagaian instrumen adalah antara penyumbang utama kepada persekitaran yang

mendorong pembinaan sebuah sistem kewangan Islam yang dinamik. Malaysia telah menggunakan pendekatan ini sejak bermulanya usaha membangunkan sistem kewangan Islam yang komprehensif, progresif dan mapan.

Di peringkat awal pembangunan sistem kewangan Islam, tumpuan telah diberikan kepada pembangunan sistem perbankan Islam dan penambahan jumlah peserta dan aktiviti pasaran. Berikutan terlaksananya sistem dwi-perbankan, kadar pertumbuhan telah meningkat dengan ketara. Dalam masa dua dekad, jumlah aset industri perbankan Islam telah meningkat daripada AS97 juta di permulaannya kepada AS20 bilion pada akhir bulan Jun 2003. Perkembangan yang sama juga dialami oleh industri takaful dengan jumlah aset yang bernilai tidak lebih daripada AS30 juta pada tahun 1993, meningkat kepada AS1 bilion pada bulan Jun 2003. Pasaran modal secara Islam di Malaysia turut mencatat pertumbuhan yang ketara apabila nilai sekuriti hutang swasta berasaskan Islam yang belum jelas berjumlah AS17.8 bilion atau 36.9 peratus daripada jumlah keseluruhan pasaran sekuriti hutang swasta yang belum jelas, sementara dalam tempoh lapan bulan pertama 2003, terbitan baru sekuriti hutang swasta berasaskan Islam telah mencecah AS1.7 bilion. Apa yang lebih memberangsangkan ialah lebih daripada satu pertiga daripada terbitan baru sekuriti hutang swasta berasaskan Islam telah dikeluarkan oleh syarikat kepunyaan bukan-Islam, termasuk syarikat multinasional.

Evolusi struktur kewangan yang sesuai perlu mengambil kira peranan sistem kewangan dalam ekonomi serta objektif yang perlu dicapai. Dalam konteks ekonomi pasaran baru muncul, sistem kewangan merupakan satu cara untuk mencapai sesuatu matlamat. Struktur kewangan yang bersesuaian, terutamanya dalam ekonomi pasaran baru muncul, perlu dibentuk mengikut keperluan ekonomi. Sistem kewangan perlu berkemampuan untuk menyokong sektor benar, berubah dan berkembang mengikut perubahan kehendak ekonomi. Strategi yang diambil oleh Malaysia ialah untuk membangunkan sistem kewangan Islam yang komprehensif, yang mampu beroperasi selari dengan sistem kewangan konvensional.

Komponen-komponen penting dalam sistem kewangan Islam, yang merangkumi institusi kewangan Islam, pasaran wang dan modal perlu diperkukuhkan oleh rangka kerja perundangan dan pengawalseliaan yang cukup memahami ciri-ciri unik industri ini. Komponen utama yang saling bergantung ini bergabung menjadi persekitaran yang mendorong industri perkhidmatan kewangan Islam memainkan peranan yang berkesan bagi menggerakkan sumber dan menyalurkannya untuk tujuan yang produktif. Ketiadaan salah satu komponen boleh mengurangkan keberkesanan dan kecekapan serta boleh menggugat daya maju dan kemapanan sistem tersebut.

Sementara sistem perbankan Islam memainkan peranan penting dalam menggerakkan tabungan dan menyediakan pembiayaan, pembangunan pasaran modal membolehkan sektor korporat mendapat pembiayaan jangka panjang yang berlandaskan prinsip Islam. Pembangunan pasaran modal juga akan meningkatkan kepelbagaian instrumen kewangan Islam bagi memenuhi keperluan pelabur Islam. Pembangunan perbankan dan kewangan Islam akan terhalang tanpa adanya sistem kewangan Islam yang komprehensif yang menawarkan perkhidmatan kewangan berdasarkan prinsip Syariah.

Pihak kerajaan perlu memainkan peranan penting dalam pembangunan sistem kewangan Islam. Peranan kerajaan antaranya menyediakan persekitaran yang sesuai di peringkat awal serta prasarana penting melalui penggubalan rangka kerja perundangan dan pengawalseliaan yang komprehensif bagi perbankan dan kewangan Islam. Rangka kerja ini pula perlu diperkukuhkan oleh rangka kerja Syariah bagi memastikan bahawa semua urus niaga kewangan adalah menurut kehendak Syariah. Oleh itu, operasi kewangan Islam bukan sahaja perlu berdasarkan amalan terbaik, malah perlu memenuhi kehendak Syariah.

Pematuhan terhadap prinsip Syariah sahaja tidak mencukupi untuk menjamin bahawa perbankan dan kewangan Islam akan terus mapan. Dalam jangka masa panjang, pelanggan dan institusi perniagaan memerlukan perkhidmatan dan produk yang berkualiti daripada perbankan Islam. Oleh itu, cabaran utama yang dihadapi oleh perbankan dan kewangan Islam ialah untuk menyediakan produk dan perkhidmatan kewangan Islam yang komprehensif, iaitu bukan sahaja inovatif dan kompetitif, malah mematuhi kehendak Syariah.

Sekarang, kita beralih pula kepada pembangunan industri takaful. Takaful adalah satu sistem insurans Islam yang berdasarkan kerjasama dan saling bantu-membantu untuk kebaikan ummah. Walaupun takaful telah berada di pasaran lebih 20 tahun, ia masih belum diterokai dengan sebaiknya. Harus diingat, walaupun pasaran insurans konvensional sudah bertapak dengan kukuh di beberapa negara Islam, secara relatifnya peratus penduduk Islam yang diinsuranskan masih lagi rendah. Tahap penembusan pasaran juga rendah, iaitu kurang daripada 5 peratus di kebanyakan negara Islam. Di Malaysia, tahap penembusan pasaran dari segi jumlah sijil takaful berkuatkuasa dibahagi dengan jumlah penduduk hanyalah 3.8 peratus berbanding penembusan pasaran untuk insurans konvensional, iaitu 34.7 peratus. Ini menunjukkan bahawa terdapat potensi pasaran yang tinggi yang masih belum ditembusi.

Pengendali-pengendali takaful berperanan penting sebagai ajen ekonomi atau kewangan memandangkan mereka perlu menggerakkan dana jangka panjang dalam bentuk caruman dan melaburkan dana tersebut di saluran pelaburan Islam. Sebagai pemegang amanah dana awam, pengendali takaful perlu memastikan bahawa dana takaful dilaburkan mengikut prinsip Syariah dan diuruskan dengan sebaik mungkin untuk menanam keyakinan orang ramai yang semakin kompleks terutamanya dari segi perjanjian.

Bagi membangunkan industri takaful sebagai satu alternatif yang mampu bersaing dengan insurans konvensional yang sudah lama bertapak, penekanan terhadap perlunya industri takaful disokong oleh komponen teras sistem kewangan Islam yang komprehensif tidak boleh dipertikaikan. Memandangkan pengendali-pengendali takaful merupakan penggerak dana jangka panjang dan pengurus dana kepada peserta, kebolehan mereka untuk menjana pulangan bagi memenuhi tanggungjawab kepada peserta banyak bergantung kepada rangkaian instrumen kewangan yang ada di pasaran.

Tanpa sistem kewangan yang berkesan, pengendali takaful mungkin tidak akan dapat berfungsi secara berkesan dan cekap untuk memenuhi janji perkongsian keuntungan dan tidak akan dapat bersaing dengan peserta konvensional dari segi pertumbuhan dana. Ketiadaan pasaran modal Islam yang berdaya maju akan menyebabkan

kurangnya instrumen kewangan yang berkualiti sebagai saluran pelaburan dana takaful. Ini akan menyebabkan mereka terpaksa bergantung kepada pulangan pelaburan yang rendah dari deposit bank. Keadaan ini juga akan menghalang mereka daripada menawarkan produk-produk yang inovatif seperti produk berkaitan pelaburan bagi mempelbagaikan portfolio pelaburan mereka walhal produk ini adalah antara produk yang begitu popular yang ditawarkan oleh syarikat-syarikat insurans konvensional. Tanpa sistem perbankan Islam, pengendali takaful tidak akan dapat menggunakan sepenuhnya kemudahan dan sinergi yang ada dari segi rangkaian sistem perbankan menerusi bankasurans yang bukan sahaja boleh menjadi satu saluran pemasaran yang berkesan, malah berupaya mengurangkan kos operasi.

Pembangunan prasarana kewangan Islam yang komprehensif di Malaysia, merangkumi perbankan Islam, pasaran wang dan modal telah memperteguhkan pembangunan perniagaan takaful. Pada masa kini, industri takaful di Malaysia telah muncul sebagai satu industri yang mengalami pertumbuhan yang pesat dalam sektor insurans sejak diperkenalkan pada tahun 1985, iaitu 18 tahun yang lalu. Dengan aset yang hanya berjumlah AS0.5 juta pada tahun 1986, ia telah menjangkau lebih daripada AS900 juta pada tahun 2002, merangkumi 5.2 peratus jumlah aset sektor insurans. Pada masa yang sama juga, pengendali takaful telah menawarkan pelbagai produk takaful keluarga dan takaful am.

Pelan Induk Sektor Kewangan Malaysia merupakan rangka tindakan bagi pembangunan sektor kewangan dalam jangka masa 10 tahun. Pelan yang telah dilancarkan pada tahun 2001 ini, memberi kepentingan kepada pembangunan sektor perbankan Islam dan takaful sebagai komponen penting dalam sistem kewangan. Bagi mencapai objektif ini, penekanan diberikan kepada pembangunan institusi dan prasarana kewangan dengan tujuan untuk meningkatkan kecekapan sistem, memperkukuhkan daya tahan dalaman serta kedudukan daya saing pengendali takaful di samping menyumbang kepada keperluan negara. Ini termasuk menyediakan asas-asas pembangunan pasaran kewangan dan memperkukuhkan pembangunan institusi. Sebahagian daripada proses ini ialah program tanda aras yang merupakan satu alat yang telah diperkenalkan kepada pengendali takaful sebagai panduan untuk mempertingkatkan prestasi dan membimbing pengendali takaful memperbaiki strategi perniagaan mereka. Untuk memperkukuhkan program ini, indeks kualiti perkhidmatan telah diperkenalkan untuk menggalakkan pembangunan produk dan perkhidmatan bertaraf dunia. Ini dilengkapkan lagi dengan satu program pendidikan pengguna yang komprehensif bagi menggalakkan ketelusan produk dan mempertingkatkan lagi kebertanggungjawaban. Penasihat kewangan juga telah diperkenalkan sebagai satu elemen tambahan bagi memudahkan dan mendedahkan pengguna kepada lebih banyak produk kewangan.

Antara cabaran-cabaran yang ketara ialah untuk mengadakan jisim genting (critical mass) di pasaran bagi membolehkan pakatan merentas sempadan (cross border alliances) di peringkat serantau dan global. Penubuhan pengendali takaful yang mencukupi bilangannya di pasaran sangat penting sebagai persediaan asas ke arah pembentukan lebih banyak pengendali-pengendali takaful semula dari segi memberikan sokongan perniagaan dan ekonomi ikut bidangan (economies of scale) untuk membolehkan pembangunan industri takaful semula.

Pada masa kini, masih terdapat kekurangan peserta yang memberi kemudahan takaful semula dan ini menyebabkan pengendali takaful mengsid kepada penanggung insurans semula konvensional. Walaupun amalan ini telah diterima ramai, sepatutnya lebih banyak pengendali takaful semula yang mengikut prinsip-prinsip Syariah ditubuhkan supaya industri takaful tidak terus bergantung kepada penanggung insurans semula konvensional sebagai saluran untuk menyelaraskan risiko. Lebih penting lagi, pengendali takaful semula pada akhirnya dapat memperkukuhkan dan meningkatkan kapasiti kewangan industri takaful dan sinergi sampingan yang terhasil daripada pakatan perniagaan interaktif yang akan menyumbang kepada kebaikan keseluruhan dan keteguhan sistem kewangan Islam. Sesungguhnya, banyak manfaat yang boleh diperoleh oleh pengendali takaful khususnya, dan industri kewangan Islam amnya, dengan adanya kemudahan pasaran takaful semula yang mencukupi dan kompetitif. Justeru, usaha-usaha perlu ditumpukan mempertingkatkan kerjasama dan meneliti cara-cara munasabah untuk menangani jurang yang terdapat dalam industri takaful ini.

Usaha untuk mewujudkan sistem kewangan Islam yang dinamik adalah bagi mencapai objektif utama, iaitu penubuhan sistem kewangan Islam yang mampu menyumbang secara berkesan kepada ekonomi melalui proses perantaraan. Oleh itu, industri perbankan dan kewangan Islam perlu memperluaskan agendanya ke arah pembangunan sistem kewangan Islam yang komprehensif. Industri perbankan dan kewangan Islam juga perlu meneruskan usaha untuk menambah nilai ke arah mempertingkatkan integrasi dalam ekonomi dan sistem kewangan. Demi menggarap potensinya sepenuhnya, usaha-usaha jitu ke arah membangunkan dan memperbaharui instrumen-instrumen kewangan Islam dan aktiviti-aktiviti yang berupaya memenuhi keperluan ekonomi yang sering berubah dan keperluan pasaran global kontemporari perlu diteruskan. Persidangan seperti ini boleh menyumbang idea-idea bernas untuk menjana inisiatif-inisiatif baru ke arah pembangunan sistem kewangan Islam. Integrasi global yang semakin pantas akan menghasilkan sinergi dan peluang bagi industri kewangan Islam muncul sebagai satu komponen penting dalam sistem kewangan antarabangsa yang akan menyumbang kepada peningkatan prospek untuk pertumbuhan yang seimbang dan mempertingkatkan perkongsian kemakmuran sejagat.